

тонів та півтонів, а до того ж її прекрасна постава і вигляд — усе те склалося на той досконалий образ, який ми побачили”.³⁸

Між прем'єрою "Камінного господаря" та прем'єрою комедії мадярського драматурга Яноса Бокая "Дружина" (18 травня 1943 р.) минуло понад чотири місяці. Ця комедія виставлена 1939 р. в Будапешті пройшла з дуже великим успіхом і від 1940 р. не сходила зі сцени берлінського театру "Unter der Linden". В ЛОТ це була друга вистава режисера Івана Іваницького після його дебюту в "Ріці" М. Гальбе. Комедія носить камерний характер, обмежена трьома головними дійовими особами. Іваницький в ній намагався подати якнайбільше простоти, легкості, тонкої психологічної мотивації вчинків героїв.

Тема комедії — буденна. Основним стрижнем її є "трикутник" — жінка, чоловік, коханка. В самій комедії небагато дії. Структура її побудована на жвавих діялогах (сам режисер робив переклад п'єси). Інженер Петро (чоловік) після десяти років подружнього життя зраджує свою дружину (Ганна) з коханкою (Олена). Дружина бореться за збереження родини і пробуджує у чоловіка справжню любов та признання. "П'єса цінна ще й тим, — писав І. Німчук, що вона, попри свою літературну вартість, має і високі етичні властивості, адже в кінці по всіх перипетіях і переходах, перемагає в ній таки жінка і мати, справжня дружина свого чоловіка”.³⁹

Іваницький у виставі "Дружина" досягнув з акторами рівного ансамблю. А щодо назовної ролі дружини, то відомий український письменник Остап Тарнавський писав: "Розумну матір і жінку, яка в боротьбі за родинне щастя не відкине надуманої інтриги, що й має своє коріння у дійсності, та яка — хоча може й вагається — з рішучою внутрішньою силою відкидає думку, щоб уступити з бою, створила В. Левицька в ролі Ганни”.⁴⁰ Як висловився один свідок гри акторки у виставі "Дружина", що не одна жінка буде заздрити героїні п'єси, що зуміла відірвати чоловіка від коханки.

Блавацький, як мистецький керівник ЛОТ, давно мріяв поставити шекспірівську п'єсу. Коли Гірняк долучився до складу його 1942 р., то остаточно було вирішено поставити "Гамлета", де назовну роль давно бажав грати Блавацький. Гірняк взяв на себе режисуру і хотів грати також роль Полонія, проте швидко відмовився від останньої з огляду на величезні обов'язки режисера. Він і вирішив дати Вірі Левицькій роль королеви Гертруди

після дуже успішної праці з нею у виставі "Камінного господаря" Лесі Українки над її образом Донни Анни. Почалася наполеглива праця над "Гамлетом", і прем'єра відбулася 21 вересня 1943 р. Після Ганни в "Дружині" Я. Бокая це була наступна прем'єра Левицької, що одночасно стала й першою Гертрудою на українській сцені.

В великій світовій літературі про "Гамлета" образ королеви Гертруди не знайшов великої уваги критиків і дослідників. Відомий шекспірознавець професор Ніколл сказав про неї "трохи більше, ніж лялька".⁴¹ Проте, все таки її роль в трагедії є важлива. Вона з'являється в десяти сценах, її діалог з Гамлетом у третій дії є одним з найважливіших в трагедії, її любов до короля Клавдія є головним мотивом в минулому її житті. Вона відіграє провідну роль в пізніших сценах з Офелією та Лаертом і, коли вона випиває отруйний напій, то це прискорює кінцеву катастрофу. Король Клавдій трактує Гертруду з пошаною, любов'ю та незмінним піклуванням. Щодо самого Гамлета, то його жахає найбільш те, що його мати так швидко змогла забути батька, що так любив її. Мовляв, як легко вона забула горе й насолоджується новим щастям з людиною, що ніколи не дорівнювала батькові.

Гертруда в трагедії лишає всі справи держави Клавдієві і вмішується лише в родинні справи, зокрема, в справи між її другим чоловіком та сином. В сцені з розлученням Лаертом вона цілеспрямовано й сміливо і спокійно спрямовує стан його гніву на себе. Вона до того ж перша повідомляє його про небезпечну новину — смерть Офелії. Гамлет з жалем двічі дорікає своїй "тітці-матері" в кровозмішанні, проте, ні він, ні Привид Батька ніколи не згадують про порушення нею подружньої вірності. Не було порушення цього з боку Гертруди, а скоріше другий шлюб її був лише шлюбом з вигодою урегулювання права наслідства.

Так чи інакше, кожна акторка, що мала б грати роль Гертруди, повинна була б застановитися над трьома рисами її образу: вона як королева, як дружина і як матір. Для Гертруди-Левицької це не було проблемою у виставі Гірняка, розв'язаній у реалістичному стилі. Щодо Гертруди-Левицької як королеви, то про неї найкраще висловилася, фактично її суперниця в сценічній дії в ЛОТ, акторка Леся Кривіцька в листі до неї: "...така велична і прекрасна".⁴² Коли йдеться тут про зовнішній вигляд Гертруди-Левицької, то з цим цілковито погоджується й автор, включно з її

гримом, що вдало був знайдений в припасуванні до значно старшого віком від неї Блавацького як Гамлета. Але вона як королева Гертруда відчувалася і внутрішньо у владнім тембрі її голосу, навіть, з твердим наказом Гільденстернові та Розенкранцові наглядати за сином-Гамлетом. Як жінка Гертруда-Левицька виявляла повну близькість у відношеннях до Клявдія. Вона виходила разом з ним в сцені по виставі акторів (так звана "мишоловка"), і була явно стурбована поспішним виходом Короля. Але найяскравіше проходила сцена діалогу з Гамлетом-Блавацьким в її покої.

В цій сцені за свідченням критики та й автора, вона як жінка "...в інтерпретації Левицької виходила несвідомою великого злочину"⁴³ свого другого чоловіка. Вона починала в цій сцені як королева, а кінчала як мати. Виявився найяскравіше "злам" у її душі, і вже від цієї сцени наростало чуття матері, що перемагало королеву і дружину. Слідували чудові модуляції голосу акторки. Рухів було небагато. Починалося з докорів Гамлетові, далі наростав поступово відчай, доходячи до кульмінації в припущенні, що Гамлет збожеволів (Привид Батька в цій сцені не з'являвся). В пам'яті автора лишилася повна трагічного тембру фраза-запитання, зверненого до Гамлета: "Що ж мені робити?", а потім тверде і рішуче ствердження синові: "...не для того я житиму, щоб зрадити тебе". Ця настанова була дотримана. В останній сцені герцю поміж Гамлетом і Лаертом все виконання Левицької було пройняте чуттям материнства. Вона обережно витирала обличчя Гамлета під час герцю, а в останніх її словах, слово "отруєна" підкреслювалося і в голосі Гертруди-Левицької звучало як виклик Клявдієві.

Кожен має право по-своєму тлумачити, як саме той чи інший актор виконує свою ролі. Так, Блавацький в своїх спогадах зазначав, що він волів би бачити в ролі королеви Гертруди акторку Марію Степову, бо "Левицька, прекрасна героїня нашого ансамблю, в характері ролі матері Гамлета не почувала себе добре".⁴⁴ Проте сама акторка зазначала, що вона таки зовсім добре почувала себе в тій ролі. Те саме може сказати й автор. Те саме говорили і її колеги-актори та студенти Театральної Студії у Львові.

І от після трагічної креації Гертруди Віра Левицька з'являється у виставі "Лилика" (Die Fledermaus) Й. Штрауса. Вистава цієї оперети в ЛОТ стала одною з найкращих в його трьохрічному